

Verkennd onderzoek “VSO onderbrengen in het VO”

In opdracht van AOb en PO-Raad
Dorien König
Machteld Rohn

Oktober 2024

Inhoud

Samenvatting	3
Aanbevelingen	4
Aanleiding	4
Opzet onderzoek.....	6
Inventarisatie.....	6
Doelgroep en respons.....	6
Planning	7
Doel	7
Leeswijzer	7
Thema 1: WEC versus WVO en WPO	8
Thema 3: Resultaten - bekostigingsvraagstuk PO versus VO	14
Thema 4: Bevoegdheden	16
Bijlage 1 – Presentatie	18
Bijlage 2 – Gespreksleidraad.....	21
Bijlage 3 – resultaten overig	23

Samenvatting

Het coalitieakkoord van 2022 stond het voornemen om het voortgezet speciaal onderwijs (vso) onder te brengen bij het voortgezet onderwijs (vo). Hoewel het akkoord aandrang op een snelle uitvoering, werd niet duidelijk wat dit voornemen concreet inhield. Eerdere beleidsdocumenten, zoals een akkoord uit 2014 en een onderzoek uit 2018, gaven al aan dat nauwere samenwerking tussen het vso en regulier onderwijs gewenst was. In 2018 onderzocht Infinite Financieel de juridische verankering van het vso om deze samenwerking te vergemakkelijken en bracht daarbij knelpunten en oplossingen in kaart. Het vso heeft een complexe structuur door verschillende cao-regelingen en wetgeving. Hoewel de loonkloof tussen het primair onderwijs (po) en vo is gedicht, blijft er met name rond de lestaak van docenten een verschil bestaan tussen vso en vo. Aan de hand van scenario's, variërend van behoud van de huidige situatie tot het invoeren van een nieuwe onderwijswet, is het gesprek gevoerd met ruim 250 medewerkers uit het onderwijs. Dit onderzoek biedt inzicht in de wensen en zorgen van het veld.

Resultaten

Leerlingen uit het vso integreren in locaties voor reguliere voortgezet onderwijs kan inclusiviteit bevorderen en stigma's verminderen. Ondanks dat vso-leerlingen recht hebben om als vo-leerlingen behandeld te worden, kampen veel vso-scholen met beperkte faciliteiten. Ook zijn er slechts vier vso-scholen met een eigen examenlicentie, wat staatsexamens tot de norm maakt. Dit kan zorgen voor uitdagingen zoals lagere slagingspercentages of gebrek aan continuïteit voor leerlingen. Door de beperkte grootte van de scholen kunnen vso-scholen vaak geen volledige profielen aanbieden, waardoor meer samenwerking met reguliere scholen wenselijk is. De overgang naar vo zou doorstroming vanuit speciaal onderwijs vereenvoudigen, terwijl maatwerk behouden blijft voor leerlingen die kleinschaligheid nodig hebben. Logistieke uitdagingen bestaan met name voor mytyl- en tytylscholen, omdat deze scholen over het algemeen ruim opgezet zijn i.v.m. de ondersteuningsbehoefte van de doelgroep. Respondenten hebben echter vragen over de implicaties van deze overgang, zoals de beschikbaarheid van gekwalificeerde docenten, de impact op medewerkers die een arbeidsovereenkomst hebben in zowel het so als vso, en de positie van scholen die nu uitstroom dagbesteding aanbieden, iets dat binnen de Wet op het voortgezet onderwijs (wvo) niet bestaat. Ook over het leerlingenvervoer en het ontbreken van pedagogische kennis onder vakleerkrachten zijn zorgen. Voor een succesvolle integratie moet er dan ook aandacht zijn voor de hiervoor genoemde specifieke behoeften en randvoorwaarden.

De werkdruk voor leraren in het vso is hoog vanwege een lagere opslagfactor en het voorbereiden van dubbele lessen door het hoge aantal combinatieklassen in het vso. Hierdoor hebben ze minder tijd voor lesvoorbereiding dan hun collega's in het reguliere voortgezet onderwijs (vo). Dit leidt tot uitval van vso-leraren en is van negatieve invloed op de kwaliteit van het onderwijs. Bovendien kampen vso-scholen met grote tekorten aan leraren en schoolleiders. Hoewel het vso meer maatwerk vereist, is er minder tijd voor het bedienen van de complexe doelgroep. Het verschil in cao's tussen vso en reguliere scholen creëert ongelijkheid, zowel voor personeel als voor leerlingen.

Nu de loonkloof tussen het vso en vo is gedicht, is het voor een vo leerkracht ook aantrekkelijk om in het vso te werken. De werkdruk is nog wel een knelpunt. Respondenten zien voordelen in het aanpassen van de vso-bekostiging naar vo-niveau, vooral voor betere huisvesting en praktijkfaciliteiten. Kleinere vso-locaties hebben moeite met de financiering van basisvoorzieningen. Ook willen vso-scholen kleinere

groepen behouden, maar de vraag is of dit financieel haalbaar blijft. Bij fusies met vo-scholen kan het solidariteitsprincipe vervallen, wat gevolgen heeft voor de financiële verdeling tussen so en vso. Leermiddelen zijn duur voor kleinere vso-locaties. Dit kan de onderwijskeuze en kwaliteit voor vso-leerlingen nadelig beïnvloeden.

Respondenten geven aan dat het voor vso-leerlingen belangrijk is om les te krijgen van vakdocenten met relevante bevoegdheden om hetzelfde niveau te kunnen behalen als vo-leerlingen. Momenteel worden vaklessen ook gegeven door onbevoegde docenten of ondersteuners. Voor uitstroom naar Arbeid of Dagbesteding is een pabo-bevoegde leerkracht essentieel voor een goed pedagogisch klimaat, terwijl voor de emb-stroom docenten met een zorg- of welzijnsachtergrond gewenst zijn. Vakdocenten met een 1e of 2e graads bevoegdheid kunnen vooral bij diplomagerichte uitstroom kansengelijkheid bevorderen. In tegenstelling tot pabo-docenten mogen zij echter alleen hun eigen vak geven. Dit maakt vakoverstijgend lesgeven in het vso uitdagend. Tegelijk biedt het mogelijkheden voor samenwerking met vo-docenten.

Aanbevelingen

- In het gesprek over het “vso onderbrengen in het vo” hebben respondenten diverse beelden en nog veel openstaande vragen. Bij verdergaande plannen rondom het onderbrengen van het vso in het vo adviseren wij om deze vragen mee te nemen.
- Voor een eventueel vervolgonderzoek raden wij aan om te kijken wat de geleerde lessen zijn vanuit praktijkonderwijs (onderbrengen vanuit WEC in WVO). We kunnen daarnaast ook lering trekken uit de situatie van de Ambelt: vso scholen van de Ambelt hebben hun vso status opgegeven en hebben hun leerlingen ondergebracht in het reguliere vo. Problemen waar men tegenaan liep was dat de leerlingen niet in de grote klassen konden werken en het uitblijven van oplossingen en financiering om leerlingen met gedragsproblematiek te ondersteunen.

Aanleiding

Begin 2022 verscheen het coalitieakkoord [‘Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst’](#). In dit akkoord is het volgende aangegeven: *‘We brengen het gespecialiseerd voortgezet onderwijs zo snel als mogelijk onder bij het voortgezet onderwijs’*. Wat dit precies in zou houden is niet beschreven in het akkoord. In het akkoord staat o.a.: *‘We dichten de loonkloof en streven naar één cao voor leraren en bestuurders in het funderend onderwijs. We verbeteren de arbeidsvoorwaarden voor schoolleiders en leraren op scholen met veel leerachterstanden’*. De verschillende thema’s die in deze zin genoemd worden zijn ondergebracht in verschillende wetten en regelingen. Dit komt omdat het vso ook niet eenduidig ondergebracht is. Zo is er geen aparte cao voor het speciaal onderwijs, maar wel aparte wetgeving. Dit maakt dat er geen eenduidigheid is over wat er bedoeld wordt als gesproken wordt over het onderbrengen van het vso bij het vo. De loonkloof tussen po en vo is inmiddels gedicht (2022), dus dat is geen doelstelling meer. Wel dienen we ervoor te waken dat er niet opnieuw een loonkloof kan ontstaan.

De afspraak in het coalitieakkoord kent een langere aanloop. Zo is in het bestuursakkoord van 2014 door de PO-Raad, VO-raad en het ministerie van OCW een invlechting van het gespecialiseerd onderwijs

in het reguliere onderwijs aangekondigd. De sectororganisaties zijn hier samen met de vakbonden mee aan de slag gegaan. In [2016](#) is er een publicatie geweest over het vervolg van dit bestuursakkoord. Aansluitend is in 2018 de ontvlechting van het vso en vo onderzocht door Infinite Financieel in opdracht van de PO-Raad, VO-raad en Sectorraad GO¹. De centrale vraag in dit onderzoek was 'hoe dient het (voortgezet) speciaal onderwijs wettelijk, en daaruit voortvloeiend in onderliggende regelgeving, verankerd te zijn, opdat de samenwerking tussen speciaal en regulier onderwijs maximaal én maximaal divers kan zijn?'. De concrete doelstelling hiervan was om scholen en samenwerkingsverbanden die bezig zijn of aan de slag willen met de samenwerking tussen regulier onderwijs, speciaal basisonderwijs en/of speciaal onderwijs en tussen regulier voortgezet onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs, te ondersteunen. Daarbij werd gekeken naar de mogelijkheden, knelpunten en eventuele oplossingen. Door deze goed te beschrijven en actief te verspreiden, zouden ook andere scholen en samenwerkingsverbanden hiermee hun voordeel kunnen doen.

Met een eerder [onderzoek](#) "*ont- en invlechting speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs*" (2018) is gekeken naar de haalbaarheid en wenselijkheid om te komen tot één wet op het funderend onderwijs. Er zijn thema's onderzocht op mogelijke knelpunten, waarbij de verwachting was dat door het wegnemen van allerlei wettelijke belemmeringen leerlingen in het po, vo en (v)so beter onderwijs op maat konden krijgen.

Hieruit kwamen 5 mogelijke oplossingsrichtingen:

1. De huidige situatie optimaliseren
2. WEC integraal verwerken in de WPO en WVO met beperkte aanpassingen
3. WEC blijft bestaan voor een beperkt aantal scholen
4. Een beperkt aantal vso scholen blijft onder de WPO vallen
5. WEC, WPO en WVO omvormen tot een nieuwe wet op het funderend onderwijs

Met de publicatie (waarbij de wettelijke positionering van het voortgezet speciaal onderwijs onderzocht is) werd dit onderzoek afgerond. De wettelijke positionering van het vso blijft een veelbesproken onderwerp, vooral in relatie tot de samenwerking met regulier onderwijs, ontvlechting, en de Wet passend onderwijs. Veel van deze onderzoeken en adviezen behandelen de vraag hoe het vso optimaal in de onderwijsstructuur kan worden gepositioneerd om aan de diverse behoeften van leerlingen te voldoen.

Breedte van het onderzoek versus reactie minister

Het voornemen in het coalitieakkoord van 2022 zorgde voor onrust bij scholen, met name door de toevoeging "zo snel als mogelijk". Het invoegen van het vso in het vo is een complexe exercitie waarbij rekening gehouden moet worden met de eigenheid en diversiteit van de sector. Deze stap kunnen en moeten we niet willen zetten zonder brede inspraak van de sector zelf: leraren, ondersteuners, schoolleiders en bestuurders uit het VSO. De PO-Raad en de AOB hebben daarom eind 2022 de handschoen opgepakt om dit onderwerp verder uit te diepen in overleg met het veld: leraren, ondersteuners en managers in het vso. Omdat er weinig duiding vooraf was, hebben we dit onderwerp in brede zin opgepakt: wetgeving, cao en overige thema's.

¹ Destijds Lecso

Lopende dit onderzoek kwam er op 14 mei jl. een reactie van de minister gepubliceerd op de commissiebrief (manifest van vso naar gvo). [Antwoord op commissiebrief over petitie en manifest 'Van vso naar gvo'](#) Dit bericht gaf voor het eerst duidelijkheid over de vraag waar het onderbrengen van het vso in vo over zou gaan en schetste de aanleiding

In deze reactie geeft de minister aan dat de sociale partners geconstateerd hebben dat het grootste, nog resterende verschil op het gebied van de cao tussen het vso en het vo, de lestaak van de docenten betreft. Ook geeft de minister aan dat de sociale partners de overgang vso-vo zien als een onderdeel van de route naar inclusief onderwijs.

De sociale partners herkennen zich niet in deze uitlatingen en hebben geen contact gehad met de minister op dit vlak.

Omdat de publicatie van het antwoord op de commissiebrief pas kwam toen dit onderzoek al gestart was, is uitgegaan van een brede benadering van het vraagstuk en niet van de latere versmalling die te lezen is in de brief van de minister.

Opzet onderzoek

Het onderzoek is erop gericht een beeld te krijgen van de specifieke wensen vanuit het onderwijsveld en de beperkingen en mogelijkheden die het veld ziet met betrekking tot de afspraak uit het coalitieakkoord. Er is besloten om dit te onderzoeken bij een aantal Stichtingen voor vso-scholen in Nederland.

Inventarisatie

De inventarisatie heeft plaatsgevonden middels verschillende fysieke bijeenkomsten en een online bijeenkomst. Er heeft een fysieke bovenbestuurlijke bijeenkomst plaatsgevonden met bestuurders en leidinggevenden uit het vso, twee fysieke bijeenkomsten met onderwijspersoneel uit het vso en een online bijeenkomst met onderwijspersoneel en bestuur/directie uit het vso. De eerste sessie was een pilot sessie en heeft plaatsgevonden op 22 maart 2023 bij Stichting Verderwijs te Zeist. Hierin is uitgetoetst of de aanpak in de sessie werkte en of het thema breed genoeg was aangepakt. Eerst werd hierbij een korte presentatie gegeven (bijlage 1) en vervolgens werd aan de hand van een gespreksleidraad (bijlage 2) in kleine groepen het gesprek gevoerd. Uit deze pilotsessie kwam naar voren dat er geen verdere aanscherping van de thema's nodig waren. De werkwijze van de pilot sessie is daarna herhaald. Van januari 2024 tot mei 2024 hebben er 3 fysieke bijeenkomsten plaatsgevonden en 1 online bijeenkomst.

Doelgroep en respons

De doelgroep van dit onderzoek zijn alle medewerkers in het voortgezet speciaal onderwijs. De afspraak in het coalitieakkoord gaat om het vso, en om die reden hebben wij het so en sbo buiten beschouwing gelaten.

De responsgroep is erg breed en is afkomstig van onderwijspersoneel werkzaam bij vso scholen waaronder: leerkrachten, gedragswetenschappers, paramedici, leraarondersteuners, klassenassistenten, bestuurders, beleidsmedewerkers, directeurs, locatieleiders en bestuurders werkzaam op een vso-school. Het aantal deelnemers per sessie varieerde van 15-130 per keer, met een totaal van ca. 250 respondenten.

Planning

De planning voor de uitvraag liep van januari 2023 tot oktober 2023. Echter, door de val van het kabinet werden de activiteiten tijdelijk stopgezet en is de doorlooptijd verlengd tot mei 2024.

Doel

Het doel van dit rapport is om inzage te geven in de kansen en knelpunten die op dit moment aangegeven worden door de sector zelf. Zowel het ministerie van Onderwijs, als ook de beleidsmakers van OCW kunnen hier, bij het verder vormgeven van het *vso in vo*, rekening mee houden.

Leeswijzer

De resultaten zijn beschreven in de volgende thema's:

1. WEC versus WVO en WPO
 - Wet op de Expertisecentra (WEC)
 - Wet Primair Onderwijs (WPO)
 - Wet Voortgezet Onderwijs (WVO)
 - Welke kansen/knelpunten zien de respondenten als leerlingen het reguliere vo onderwijs volgen?
 - Welke vragen blijven liggen?
2. Cao PO versus cao VO
 - Welke kansen/knelpunten zien de respondenten als zij ondergebracht worden in de cao VO?
3. Resultaten: bekostigingsvraagstuk PO versus VO '
 - Welke kansen/knelpunten zien de respondenten als de bekostiging conform vo is?
4. Bevoegdheden
 - Welke kansen/knelpunten zien respondenten in het bevoegdhedenstelsel?

Elk onderdeel start met een beschrijving van het betreffende thema. Daarna worden de bevinden van de gesprekken over dit thema weergegeven en wordt (waar aan de orde) afgesloten met een opsomming van de vragen die blijven liggen.

In de bijlage 3 zijn tevens overige opmerkingen van deelnemers te vinden die niet geassocieerd konden worden in bovenstaande 4 thema's.

Thema 1: WEC versus WVO en WPO

De Wet op de Expertisecentra (WEC), de Wet Primair Onderwijs (WPO) en de Wet Voortgezet Onderwijs (WVO) zijn alle drie belangrijke onderdelen van het Nederlandse onderwijssysteem, maar ze bedienen verschillende doelgroepen en hebben uiteenlopende doelen en structuren.

Wet op de Expertisecentra (WEC):

De WEC, ingevoerd in 1998, richt zich op het speciaal onderwijs voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben vanwege een lichamelijke, verstandelijke, of zintuiglijke beperking, of gedrags- en/of ontwikkelingsproblemen. Deze wet reguleert het speciaal onderwijs (so) inclusief het (voortgezet) speciaal onderwijs (vso). Het primaire doel van de WEC is om passend onderwijs te bieden dat aansluit bij de specifieke behoeften van deze leerlingen. Via de WEC worden scholen ondersteund om expertise en gespecialiseerde begeleiding te bieden, afgestemd op de individuele mogelijkheden van leerlingen.

Een belangrijk aspect van de WEC is dat scholen in staat gesteld worden om maatwerk te bieden, zodat leerlingen zich in hun eigen tempo en naar hun eigen mogelijkheden kunnen ontwikkelen. Dit omvat het aanbieden van specifieke programma's en therapieën, gespecialiseerde docenten, en aangepaste leermiddelen. De WEC streeft ernaar dat leerlingen, waar mogelijk, doorstromen naar regulier onderwijs of succesvol toetreden tot de arbeidsmarkt of dagbesteding.

Wet Primair Onderwijs (WPO):

De Wet op het Primair Onderwijs (WPO) is gelijktijdig met de WEC ingevoerd in 1998. De WPO verving de oude Lagere Onderwijswet en bracht het regulier basisonderwijs en het speciaal basisonderwijs onder één wet. Deze wet werd ingevoerd om meer eenheid en duidelijkheid te scheppen in het primair onderwijs en gelijke kansen te bevorderen voor alle leerlingen, ongeacht hun leerbehoeften of achtergrond. Met de WPO werd ook de financiering en het toezicht op het basisonderwijs beter geregeld. De WPO biedt het wettelijke kader voor het onderwijs aan kinderen van 4 tot 12 jaar en bepaalt hoe dit onderwijs georganiseerd, gefinancierd en gecontroleerd wordt.

De WPO stelt vast welke vakken verplicht zijn, zoals taal, rekenen, wereldoriëntatie, en lichamelijke opvoeding, en hoe de onderwijstijd verdeeld moet worden. Scholen zijn verplicht om een bepaald aantal uren onderwijs te geven en moeten daarbij zorgen voor een goede spreiding over de leerjaren.

Een belangrijk doel van de WPO is het waarborgen van gelijke kansen voor alle kinderen, ongeacht hun achtergrond of leerbehoeften. Via het systeem van passend onderwijs moeten scholen ervoor zorgen dat er voor iedere leerling een plek is die past bij zijn of haar onderwijsbehoeften. Dit geldt zowel voor regulier als speciaal onderwijs.

Wet Voortgezet Onderwijs (WVO):

De voorganger van de Wet op het Voortgezet Onderwijs (WVO) was de Mammoetwet, officieel de Wet op het Voortgezet Onderwijs van 1963. De WVO, geïntroduceerd in 1968, reguleert het reguliere voortgezet onderwijs in Nederland voor leerlingen van 12 tot 18 jaar. Het omvat verschillende onderwijsniveaus; het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo), hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo), en voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo) en sinds 1999 het praktijkonderwijs (pro). Het doel van de WVO is om een brede algemene vorming te bieden die jongeren

voorbereidt op vervolgonderwijs en de arbeidsmarkt. De WVO legt de structuur van het voortgezet onderwijs vast en bepaalt de onderwijsdoelen, kerndoelen, en examenprogramma's. Het stimuleert leerlingen om hun talenten te ontwikkelen en biedt een basis voor verdere academische en beroepsmatige ontwikkeling. Onder de WVO kunnen leerlingen doorstromen naar hogere vormen van onderwijs of beroepsopleidingen.

Met de invoering van de WVO in 1968 (en de opname van het praktijkonderwijs in de WVO in 1999) werden alle verschillende onderwijsvormen, geïntegreerd in één stelsel van voortgezet onderwijs. Hierdoor werd het praktijkonderwijs een erkende vorm van voortgezet onderwijs en viel het niet langer onder het speciaal onderwijs, maar werd het een volwaardige opleiding binnen het reguliere onderwijsstelsel. In het praktijkonderwijs krijgen leerlingen onderwijs dat is toegespitst op de arbeidsmarkt en zelfredzaamheid, omdat zij vaak moeilijk een reguliere VMBO-opleiding kunnen volgen. Het doel was om leerlingen een zo goed mogelijke voorbereiding te geven op de arbeidsmarkt en zelfstandig functioneren in de samenleving. Na de invoering van de WVO moest er een strikte indicatiestelling komen voor leerlingen die praktijkonderwijs nodig hadden. Dit werd vastgelegd in de landelijke toelatingscriteria en indicatiestelling, waarin werd gekeken naar leervermogen en de mogelijkheid om een diploma te halen in het reguliere voortgezet onderwijs. Het onderbrengen van het praktijkonderwijs onder de WVO in 1999 was een belangrijke stap in de erkenning van deze vorm van onderwijs als onderdeel van het reguliere voortgezet onderwijs.

Verschillen tussen WEC en WPO/WVO:

Het fundamentele verschil tussen de WEC en de WPO/WVO ligt in de doelgroep en de onderwijsvorm. De WEC biedt gespecialiseerde ondersteuning en onderwijs, terwijl de WPO/WVO zich richt op het bieden van een brede kennisbasis en academische vaardigheden. De WEC richt zich op leerlingen met speciale onderwijsbehoeften en het bieden onderwijs op maat. De WPO richt zich op het onderwijsprogramma, de organisatie, en de financiering van het reguliere basisonderwijs, inclusief het speciaal basisonderwijs. Het doel van de WPO is om alle leerlingen zonder zware of specifieke ondersteuningsbehoeften een goede basis te geven in vakken als taal, rekenen, en wereldoriëntatie. De WVO richt zich op de algemene vorming van jongeren in het reguliere voortgezet onderwijs.

Onderbrengen van WEC onder WVO

Indien de WEC wordt ondergebracht onder de WVO zijn er twee mogelijke opties:

- VSO blijft speciaal onderwijs en de WVO gaat naast regulier ook speciaal onderwijs omvatten;
- Er wordt geen onderscheid meer gemaakt tussen regulier en speciaal onderwijs, maar het vso is een extra schoolsoort onder de WVO, naast het pro, vmbo, havo en vwo.

Hieronder wordt enerzijds weergegeven welke kansen en knelpunten de respondenten zie indien vso wordt ondergebracht bij vo i.p.v. po. Daarnaast de kansen en knelpunten indien er geen strak onderscheid meer is tussen speciaal en regulier onderwijs, maar vso een extra onderwijsvorm is naast de andere onderwijsvormen.

Nb. Indien vso naar WVO gaat, zou ook onderzocht kunnen / moeten worden of so op gelijke manier kan / moet worden geïntegreerd binnen WPO of eigenstandig moet blijven bestaan. Ook zou onderzocht

kunnen / moeten worden of er andere varianten mogelijk zijn bij bijv. het kijken naar de uitstroomprofielen Vervolgonderwijs, Arbeid of Dagbesteding.

Welke kansen/knelpunten zien de respondenten als vso-leerlingen het reguliere vo onderwijs volgen?

- Als vso-leerlingen het onderwijs op een reguliere vo locatie volgen, is dit een opmaat naar inclusief onderwijs. Leerlingen in het vso hebben er recht op om als vo leerlingen behandeld te worden. Dit heeft eerder ook goed uitgedaan bij de pro-leerlingen. De leerling zal zich serieus genomen voelen. Daarnaast heeft het vso een stigma: veel leerlingen durven niet te zeggen dat ze op een vso-school zitten. Leerlingen zitten dagelijks in de te kleine vso-scholen met te kleine praktijkruimtes. Daarna kunnen ze naar een mbo/hbo met veel luxe. Klaslokalen worden nu opgeofferd als technieklokaal. Je doet er alles aan om zoveel mogelijk op het vo te lijken.
- In Nederland zijn slechts 4 scholen met een examenlicentie: de meeste vso-scholen nemen staatsexamens af bij hun leerlingen. Een regulier examen is in het vso ook te organiseren. Er zijn nog weinig vso-scholen die hier nu gebruik van maken. De respondenten zien met name kansen voor leerlingen met uitstroomprofiel diplomagericht. Mogelijk is hier te weinig kennis over. Er kan ook samengewerkt worden met het PTA van een vavo of reguliere vo. Daarnaast zijn er problemen op vso-school rondom symbiose omdat de vo scholen (in bepaalde regio's) niet willen dat hun examenresultaten naar beneden gaan door vso leerlingen mee te laten doen met het examen.
Bij scholen die wel werken met het reguliere examenprogramma is het verschil enorm: leerlingen weten op welke vakken ze in moeten zetten. Daarnaast voorkomt het stress, omdat de mondelinge staatsexamens bij een vreemd persoon is en er zijn betere slagingspercentages. Bij leerlingen die regulier examen doen is een verbetering in het gedrag waarneembaar o.a. omdat ze eerder in het schooljaar klaar zijn. Leerlingen die staatsexamens doen vinden het lastig dat ze langer door moeten. Ervaring bij de staatsexamens is ook dat leerlingen weinig doen in het schooljaar omdat ze weten dat een cijfer niet meetelt. Ook docenten willen zelf hun leerlingen kunnen voorbereiden op de volgende stap (zelf nakijken en inzage in de fouten die gemaakt worden, weten of je iets in je programma moet bijsturen, zelf voor de leerling pleiten). Het is wel wenselijk als het staatsexamen naast een regulier examen kan blijven bestaan.
- Voordeel van staatsexamens is dat de leerling een flexibel programma heeft. De organisatie van staatsexamens zou wel aangepast kunnen worden: mondeling niet altijd geschikt voor de doelgroep, uitslag komt veel later, leerlingen moeten naar een andere locatie en als ze nog een herkansing hebben is het risico dat het introductieprogramma van de mbo/hbo al gestart is. Wens om staatsexamens wel te behouden voor leerlingen die dit nodig hebben. Het mondelinge deel is voor veel leerlingen een toegevoegde waarde. Sommige leerlingen hebben zoveel uitval, dat ze wel zijn aangewezen op staatsexamens. Je hoeft niet alle lessen zelf te verzorgen: Extraneus: kan ook door docent op andere school gegeven, of supervisie door docent van andere school.
- Voor het uitstroomprofiel Vervolgonderwijs vso zijn vaak onvoldoende mogelijkheden in het keuzeprofiel vanwege de kleinschaligheid van de school. De overgang naar het vo zou de hogere leerroutes ten goede komen. Als leerlingen onder het vo vallen dan zal de doorstroom

van leerlingen vanuit so naar Pro en vmbo eenvoudiger worden. Er zijn ook kansen voor uitstroom Arbeid/begeleide arbeid (vso) om deze samen te voegen met het Praktijkonderwijs. Voor de lagere leerroute (1-2) moet overwogen worden of zij wel/niet onder de wvo moeten vallen. De regeling in het vo zijn vrij star: binnen vso moet je in sommige gevallen kijken welke uitstroom passend is i.v.m. Wajong of uitstroom arbeid. Overstap naar vo voor vso-diplomagericht is eenvoudiger dan vanuit arbeid/dagbesteding.

- Leerlingen in het vso hebben vaak maatwerk. De vraag is of de doorgaande (ontwikkel-)lijn georganiseerd worden in het vo en wat betekent dit bij de leerlingen voor de continuïteit van het onderwijs. We moeten waken voor leerlingen die echt de kleinschaligheid nog hebben/hulp nodig hebben om zich staande te houden in onze complexe maatschappij. Er is een kleine groep die het kleinschalige onderwijs nodig blijft houden. Zo is er ook een logistieke uitdaging voor mytyl/tyltyl scholen die rechtstreeks verbonden zijn aan een revalidatiecentrum. Er zijn leerling-populaties waarbij het wenselijk is om van 1 leerkracht les te krijgen: dit zorgt voor orde, regelmaat en herkenning voor de leerlingen. Dit geldt o.a. voor leerlingen met Internaliserende problemen: liever 1 groepsleerkracht/1 aanspreekpunt per dag. Naast aandacht voor vakinhoud moet er ook aandacht zijn voor de pedagogische aanpak.

Vragen

Voor de uitvoering hebben de respondenten nog de onderstaande vragen:

- Leerlingen in het vso kunnen tot het jaar waarin ze 21 jaar worden blijven: wat betekent dit als ze naar het vo overgaan?
- Het zou onderzocht moeten worden of het onderbrengen van het vso in vo een risico is voor de toename van deeltijdcontracten.
- Wat zijn de consequenties voor so-vso scholen waar medewerkers in één gebouw samenwerken en over en weer elkaars lessen opvangen en samen zorgdragen voor het so en vso?
- Zijn er voldoende 1e / 2e graads vakdocenten beschikbaar?
- Wat zijn de consequenties voor scholen die nu alleen uitstroom dagbesteding bieden? Wvo kent geen dagbesteding uitstroom.
- Hoe worden de expertisecentra (zoals Berkenschutse) gepositioneerd? Moet dit commercieel worden?
- Is het mogelijk om in de wvo een apart hoofdstuk voor gespecialiseerd onderwijs op te nemen?
- Onderwijsmedewerkers willen weten wat alle verschillen zijn tussen de wec en de wvo.
- Zijn er consequenties voor het leerlingenvervoer?
- Niet veel vakleerkrachten krijgen in hun opleiding de kennis mee (pedagogisch gezien) om in het vso te werken. Gaat dat veranderen?

Thema 2: cao PO versus cao VO

Het voornaamste verschil tussen de cao PO en cao VO wordt op dit moment ervaren in het verschil in lesgebonden uren, de structuur van de lesroosters en de onderwijstaken. Zowel in het primair- als het voortgezet onderwijs is er sprake van een urennorm van ongeveer 1.659 uur per jaar, echter in het voortgezet onderwijs is sprake van een andere verdeling van deze uren door andere taken en verantwoordelijkheden.

In het PO bedragen de lesgevende taken ongeveer 930 uur per jaar, waarbij dit in het VO dit 750 uur per jaar bedraagt. Het aantal lesgebonden uren kan variëren, afhankelijk van de functie en de specifieke taken binnen de school.

De lesgebonden uren van de leerkracht wijken af van de verplichte onderwijsuren voor de leerling. De leerling met uitstroomprofiel diplomagericht moeten dezelfde lesuren krijgen als de leerlingen in het reguliere vo (vmbo/mavo 3700 uur; havo 4700 uur; vwo 5700 uur). De leerlingen met uitstroomprofiel arbeid of dagbesteding moeten per jaar 1000 uur onderwijs ontvangen.

Beide sectoren vereisen flexibiliteit van leraren om in te spelen op de dynamiek van het schooljaar. Extra taken zoals mentorschap, begeleiding van leerlingen, of deelname aan werkgroepen kunnen de werkdruk en de indeling van werkuren beïnvloeden.

Welke kansen/knelpunten zien de respondenten als zij ondergebracht worden in de cao VO?

- Het aantal uren dat vso leraren lesgeven is veel hoger dan in het vo. Dit zorgt voor meer werkdruk. De opslagfactor in het vso is 35% terwijl dit in het vo gemiddeld 65% is. In het vso krijgen leraren dus veel minder tijd om hun lessen voor te bereiden: vo leraren hebben meer ontwikkeltijd. Mensen gaan nu weg uit het vso door de werkdruk. Bovendien is de taak in het vso vaak zwaarder omdat leraren niet alleen hun eigen vak geven maar ook combiklassen hebben van verschillende niveaus en/of de uitval van collega's opvangen. Als je een combinatiegroep hebt van 4 havo en 4 vwo, betekent dat ook dubbel voorbereiden voor zowel havo als vwo. Naast de uren die je werkt, moet je ook regelmatig invallen. Dan kom je gauw op ca. 32 uur lesgeven.

De tijd die nodig is voor voorbereidingen e.d. geldt niet alleen voor het vso maar ook voor het gehele primair onderwijs. Ook daar hebben mensen te weinig tijd om lessen goed voor te bereiden. Dit probleem moet breder opgepakt worden.

Voor meer werk krijgen leraren minder tijd. De doelgroep in het vso vraagt om veel maatwerk, en daarbij is het nodig dat leraren minder lesuren geven. Hierdoor zou je meer tijd aan administratie en een gedegen voorbereiding kunnen besteden. Dit komt ook de kwaliteit ten goede. De doelgroep is ook aan het veranderen: complexiteit van de doelgroep wordt groter en het zijn juist die leerlingen waar het een extra argument is om de lessen beter voor te kunnen bereiden. De leraar heeft een steeds grotere spam of control: wat moet je bieden aan deze leraren om te zorgen dat het haalbaar blijft?

“Een vo leraar heeft de overstap gemaakt naar het vso, en geeft daar 6 vakken. Het is een ervaren leerkracht maar deze heeft geen tijd om voor te bereiden. De kwaliteit van het onderwijs lijdt hier enorm onder. Je maakt het onderwijs onaantrekkelijk. De lonen zijn nu gelijk, qua salaris en visie kan je de overstap maken van vo naar vso, maar er is te weinig tijd om goede kwaliteit te leveren, het is niet te doen.”

- Als je minder lesgebonden uren maakt, heb je meer leerkrachten nodig. Men maakt zich zorgen of er voldoende personeel in de krappe arbeidsmarkt is als de urennorm vo wordt gehanteerd. Door het tekort aan leraren, moet veel gebruik gemaakt worden van detacheringsbureaus. De begroting komt dan in de min, maar je hebt geen andere keuze. Financieel is de sector best aantrekkelijk, en het lerarentekort kan ook minder worden als er iets aan de werkdruk gedaan wordt.
- Het gaat veel over docenten, maar ook het schoolleiderstekort in het vso is groot: het is een onaantrekkelijke cao. Als je ziet wat een schoolleider moet doen in vergelijking met regulier po of regulier vo. Het is een complexe tak van sport met een cao die niet passend is. Als je in vo adjunct bent, dan heb je een team onder je, daar gaat het vooral om leiding geven. In het vso heb je een halve school, al het beleid moet je alleen maken, met op sommige scholen enorm veel crisissituaties. In het vo komt dit nauwelijks voor. De situatie is enorm complex. De taken die je in het vso moet doen zijn anders dan in het vo. Vaak ben je als vso een kleine locatie maar alle festiviteiten vinden doorgang, wat je met een klein team moet oppakken. Je wil dat de leerling zich gelijk voelt met de leerling van het reguliere onderwijs.
- Dit zorgt ook voor kansenongelijkheid: de hoeveelheid tijd die de leerkracht heeft om een les voor te bereiden bepaalt de kwaliteit van het onderwijs. Dus eigenlijk zeggen we nu ‘leerlingen op het vso hebben geen recht op even goede lessen als op het vo’. Dat is wat je aangeeft met dit verschil. Natuurlijk heb je dan extra docenten nodig.
- Twee cao's binnen één setting – het kan technisch maar is niet werkbaar. Denk hierbij aan combinatiescholen van so en vso: collega's hebben dan verschillende rechten en plichten. En hoe moet je omgaan met leerkrachten die zowel in so als in vso werkzaam zijn: hanteren van 2 cao's?
- In het vso zijn minder wisselingen van docenten voor de leerlingen. Vaak is er behoefte aan één gezicht voor de leerlingen, maar de lessenstructuur van het vo kan ook een goed begin zijn voor het vervolg van een mbo/hbo opleiding waar je wel wisselingen van leraren krijgt. Er zijn ook leerlingen die kunnen wennen aan de wisselingen, maar ook leerlingen die dit niet kunnen. Leerlingen vinden het fijn om eenzelfde gezicht te zien, maar dit hoeft niet voor de klas te zijn, je kunt ook in de buurt zijn.

Thema 3: Resultaten - bekostigingsvraagstuk PO versus VO

Het verschil in bekostiging tussen het voortgezet onderwijs (VO) en het voortgezet speciaal onderwijs (VSO) in Nederland ligt vooral in de manier waarop de financiering wordt bepaald en de specifieke kostenposten die in aanmerking komen voor bekostiging. Hoewel zowel het VO als het VSO bekostigd worden door de overheid, richt de bekostiging van het VSO zich meer op de specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van leerlingen met speciale behoeften. Dit leidt tot hogere kosten per leerling en dus tot hogere bekostigingsniveaus in vergelijking met het reguliere VO.

Het VO ontvangt basisbekostiging die is gebaseerd op het aantal leerlingen. Deze bekostiging dekt salarissen van personeel, materiële kosten, en overige schooluitgaven. De bekostiging is afhankelijk van het schooltype (vmbo, havo, vwo) en de leerlingaantallen per schooljaar. Er zijn extra subsidies beschikbaar voor scholen met veel leerlingen uit achterstandsgroepen (zoals het achterstandsfonds). Scholen kunnen extra middelen aanvragen voor specifieke projecten zoals internationalisering of versterking van het techniekonderwijs. Er is een systeem van leerlinggewichten waarbij leerlingen met bepaalde kenmerken (zoals een laagopgeleide ouder) extra bekostiging opleveren voor de school. De bekostiging is gebaseerd op een formule die rekening houdt met het aantal leerlingen en de schoolgrootte, waarbij grotere scholen vaak schaalvoordelen hebben.

Het VSO ontvangt bekostiging op basis van de zorgzwaarte van de leerlingen. Dit houdt rekening met de specifieke onderwijsbehoeften en ondersteuningsbehoeften van leerlingen. Deze bekostiging is hoger dan in het reguliere VO, omdat VSO-scholen meer middelen nodig hebben om de noodzakelijke ondersteuning te bieden. VSO-scholen ontvangen aanvullende personele bekostiging voor gespecialiseerde medewerkers zoals zorgcoördinatoren, onderwijsassistenten, en paramedici (logopedisten, fysiotherapeuten). Er is vaak meer ondersteuning nodig, waaronder kleinere klassen en gespecialiseerde lesprogramma's.

Er zijn middelen beschikbaar voor specifieke materialen en hulpmiddelen die noodzakelijk zijn voor het onderwijs aan leerlingen met speciale behoeften. VSO-scholen maken deel uit van regionale samenwerkingsverbanden die extra middelen krijgen om leerlingen passend onderwijs te bieden. De bekostiging kan variëren afhankelijk van de clusterindeling, die bepaalt welke vorm van speciaal onderwijs (bijvoorbeeld cluster 3 voor lichamelijke en/of verstandelijke beperkingen) wordt geboden. VSO-scholen kunnen in aanmerking komen voor aanvullende subsidies en regelingen gericht op specifieke noden van hun leerlingen, zoals extra zorgondersteuning.

Welke kansen/knelpunten zien de respondenten als de bekostiging conform vo is?

- Nu de loonkloof gedicht is, zijn mensen minder makkelijk in beweging te krijgen voor de overstap van vso naar vo. Maar, het idee dat leraren in het vo in andere functieschalen zitten (hoger) dan in het vso is er nog wel.
- Respondenten zien het als een voordeel als de bekostiging van het vso conform het vo is. Hierbij wordt o.a. gedacht aan de bekostiging voor huisvesting, zoals het beter kunnen inrichten van praktijklokalen voor koken, schoonmaak, techniek/groen. Daarnaast zijn er ook scholen die wel een keuken hebben kunnen inrichten, maar daar is dan geen docent voor te vinden. De bekostiging per m² is anders: nu worden er lokalen opgeofferd om er een praktijklokaal van

te maken. Betere bekostiging voor m² biedt kansen voor de uitstroom arbeid/dagbesteding om het onderwijs beter vorm te geven.

"Wij zijn een kleine vso locatie. Ik schaam me voor ons gebouw, maar ook voor de inrichting van de klaslokalen: je moet zoeken naar geld om een microscoop aan te schaffen. Van alle kanten mankeert er iets."

- In het vso wordt gewerkt met kleinere groepen: de wens is om dit voor bepaalde groepen te houden, maar de vraag is of dit met de bekostiging kan. Ook het aannamebeleid van leerlingen is arbeidsintensiever ingericht met een commissie van begeleiding/commissie van onderzoek. Leerlingen krijgen een uitgebreide intake, en men vindt het noodzakelijk om dit in stand te houden.
Wat betekent de bekostiging voor leerlingen die het niet volhouden om hele dagen naar school te gaan?
- Er zijn so en vso scholen die op één locatie met één brinnummer werken. Als je het vso in gaat richten conform het vo, hoe kan je dit in stand houden? Maar ook als de vso school een onderdeel wordt van een grotere stichting van vo scholen, dan zou er sprake moeten zijn van een goede verdeelsleutel. Nu kan bijvoorbeeld financieel gecompenseerd worden tussen (rijkere) vso scholen en (armere) so scholen indien ze binnen één bestuur vallen, dit wordt ook wel het solidariteitsprincipe genoemd. Bij scheiding so en vso kan dat niet meer.
Ook zijn er vragen als er sprake is van 'meer dan evenredige groei', blijft die gehanteerd voor het vso?
- De bekostiging van leermaterialen is voor het vso moeilijk omdat het in verhouding met de vo scholen, kleine locaties zijn met minder leerlingen. De leermaterialen zijn nu vooral flex-methodes en je bent afhankelijk van de uitgeverijen. Leermiddelen zijn nu een grote hap uit de begroting. Dat geldt ook voor de vakken die je als vso wil aanbieden: je moet met meerdere scholen samenwerken als je keuzevakken wil bieden. Leerlingen worden op deze manier benadeeld: het is een fiasco in het onderwijs als het gaat om de vso situatie op dit moment.

Thema 4: Bevoegdheden

Leraren met een pabo-opleiding of die een zij-instroomtraject po hebben afgerond mogen alle vakken geven in het vso, maar hebben slechts beperkte mogelijkheden om les te geven in het regulier vo. Een eerste- of tweedegraads docent mag alleen zijn eigen vak geven in het vso en in het regulier vo.

Alleen eerstegraads docenten zijn bevoegd om les te geven in de bovenbouw van het reguliere havo en vwo. Vso-scholen met een examenlicentie zijn verplicht om eerste en tweedegraads docenten in dienst te hebben om de examens af te kunnen nemen. Dit leidt o.a. tot de situatie dat een pabo-leerkracht bevoegd is om les te geven aan hoogbegaafde leerlingen in 6 vwo die in het vso zitten.

De meeste vso-leerlingen in het uitstroomprofiel vervolgonderwijs doen staatsexamen aan het einde van hun schoolcarrière, waarmee zij een regulier vo diploma behalen.

Leraren in het vso werken niet alleen aan de vakinhoudelijke kennis, maar ook intensief aan de sociale en emotionele ontwikkeling van leerlingen. Ze hebben vaak te maken met leerlingen die behoefte hebben aan meer zorg en begeleiding. Leraren met een tweedegraads of eerstegraads vakbevoegdheid kunnen ook lesgeven in het vso, maar dan alleen voor het vak waar ze bevoegd voor zijn.

- Het is goed voor de leerlingen als zij les krijgen van vakdocenten met een bevoegdheid voor dat vak. Leerlingen moeten immers hetzelfde niveau als de vo leerling bereiken. Nu gebeurt dat veelal door leraar-ondersteuners of onbevoegde docenten. Zowel voor uitstroom Arbeid als uitstroom Dagbesteding is een pabo bevoegde leerkracht – voor het pedagogisch klimaat – belangrijk. De Pabo leidt op tot 4-12 jarigen: in de emb-stroom zitten jongeren met een verstandelijk vermogen dat lager ligt. Daar is meer behoefte aan mensen met een zorg- of welzijn achtergrond.

De vwo biedt ook weer kansen voor leerkrachten met een andere bevoegdheid zoals omgangskunde of pedagogiek: zij zijn bij uitstek geschikt zijn voor de GO populatie. Dit geldt ook voor het zelf aan kunnen bieden van het MBO: MBO's staan nu niet te springen om leerlingen van het vso.

“Per uitstroomprofiel moet je bekijken of je een pabo of 1e / 2e graads docent nodig hebt. Moet je voor EMB leerlingen een pabo docent hebben? Dit geldt ook voor de praktijkvakken: liever een fietsenmaker die onze leerlingen fiets-techniek bijbrengt dan een bevoegde pabo docent. Welke mogelijkheden zijn hier nog meer. Je kan werken met een supervisor, maar het blijft ingewikkeld.”

- Het nadeel van 1e / 2e graads vakdocenten is dat ze alleen voor hun vak bevoegd zijn, terwijl er ook vakdocenten zijn die – net als de pabo docent – liever voor één groep staan (meerdere vakken kunnen geven). Dat kan nu niet omdat vakdocenten ook in het vso alleen les mogen geven van het vak waar ze bevoegd voor zijn, terwijl een pabo docent alle lessen mag geven. Het biedt wel mogelijkheden om kennis en kunde te delen: vo en vso docenten komen elkaar meer tegen.

- Er is een betere kansengelijkheid voor diplomagerichte uitstroom in het vso. Vanwege afleggen staatsexamen dienen ze aan dezelfde voorwaarden te voldoen als regulier vo. Ze zouden daarom gebaat zijn bij meer docenten die een 1^e of 2^e graads bevoegdheid hebben en daarom inhoudelijker opgeleid zijn dan een meer generalistisch opgeleide leraar met pabo bevoegdheid. Pabo bevoegdheid is wenselijk voor uitstroom dagbesteding en voor de continuïteit in de klas.

Vragen

Voor de uitvoering hebben de respondenten nog de onderstaande vragen:

- In het GO is een Pabo bevoegdheid geldig, wat betekent dit voor de bevoegdheden in het algemeen?
- Brede inzetbaarheid van Pabo bevoegde medewerkers. Brede inzetbaarheid = flexibel.
- Halen van 1e / 2e graads bevoegdheid wordt nu niet overal gestimuleerd. Stimulans zou moeten zijn dat het aantrekkelijk gemaakt wordt om dit wel te doen, belangrijk voor de kwaliteit van het onderwijs.
- Probleem rondom bevoegdheden
- Knelpunt: pabo-bevoegden moeten naar basisonderwijs; maar kiezen voor VSO!
- Er moet gekeken worden welk type leerkracht/bevoegdheid de leerling nodig heeft bij de uitstroomprofielen
- Kans: kijken naar hoe het zit in het mbo met bevoegdheden; met pedagogische aantekening voor de klas kunnen.
- Leerkracht kan een verschil maken (bevoegd), maar komt niet aan bij leerling als ze steeds een andere leraar krijgt. Verschilt per type school en cluster. Op sommige scholen in het speciaal onderwijs worden enorm veel leerlingen gemist.

Bijlage 1 – Presentatie

Webinar

vso onderbrengen in vo

14 mei 2024

Coalitie akkoord

Omzien naar elkaar,
vooruitkijken naar
de toekomst

Coalitieakkoord 2021 – 2025
VVD, D66, CDA en ChristenUnie

4. Bestaanszekerheid en kansengelijkheid

Onderwijs en ontwikkeling

Inbrengen in Nederland verdient een goed bestaan en moet men kunnen doen. Dat begint bij het bieden van dezelfde kansen aan alle kinderen, jongeren en studenten van alle levensstadia en te omvatten. Daarom willen we de onderwijskwaliteit verbeteren om de basis op orde te krijgen, zodat elk kind best kan, schrijft en rekent en goed wordt voorbereid op de toekomst. Om dat te bereiken investeren we ook in voldoende en goede leraren en schoolkaden. We vergroten de kansengelijkheid door te investeren in kinderopvang, voor- en vroegschoolse educatie en de juiste scholing. We verbeteren het beroepsleven en het arbeidsomgevings onderwijs. We versterken sociale veiligheid en gezonde behouding.

Beste op orde

- Er komt een "Masterplan" zodat ieder kind best kan, schrijft en rekent en wel getuigen. Hiermee effectief bewezen formaties, zoals ingezet bij het Nationaal Program Onderwijs. We willen schrijvers verbeteren op het gebied van de onderwijskwaliteit in het algemeen en de bestaanszekerheid in het bijzonder. We geven duidelijk aan wat we van scholen verwachten, bijvoorbeeld de curriculumkern. We streven na de kwaliteit van het onderwijs en geven onder in bij scholen de noodzakelijke prestaties. Beroepschap wordt een integraal onderdeel van het onderwijs en wordt gesteund door diverse beroepschappen.
- We brengen scholen in positie door investeringen zodat mogelijk rechtspraak naar de klas te laten gaan, volgen de uitkomsten van de werkdiensten. Scholen gaan zich beter voorbereiden voor de tijd en effectiviteit van de middelen onder de administratieve lasten te verlagen. We verbeteren de samenwerking van scholieren en leraren om de bestaanszekerheid en kwaliteit van onderwijs te verbeteren.
- **We brengen het gespecialiseerd voortgezet onderwijs zo snel als mogelijk onder bij het voortgezet onderwijs.**
- Het voortgezet onderwijs is een belangrijke onderwijsvorm. We werken toe naar rechtspraak. Beroepschap met bescherming van het lopende onderwijs dat hieraan wordt gesteund door Kenniscentrum Beroepsopleiding Arbeidsmarkt Nijmegen.
- In totaal investeren we structureel €2 miljard per jaar voor het verbeteren van de onderwijskwaliteit.

Vergroten van kansengelijkheid

- We zorgen voor een goede start voor ieder kind op de kinderopvang, met het oog op de ontwikkeling van het kind. Zo maken we het voor ouders ook makkelijker om te werken in stappen volgens de vergoeding van de kinderopvang tot 10% voor werkende ouders voor kinderen tot 12 jaar. De kinderopvang wordt direct ingezet aan kinderopvanginstellingen zodat ouders niet meer worden gecorrelleerd met grote kinderopvanginstellingen. Op basis van de praktijkervaringen en gemeenschappelijke bestaanszekerheid van de praktijk om het onderwijsomgeving op te haken naar 2025.
- We verbeteren bestaanszekerheid bij de start door het inklinken van de starters van kinderen met een bestaanszekerheid van voor- en vroegschoolse educatie (VVE). Het verbeteren van de kwaliteit, en de relatie tussen opvang en onderwijs te verbeteren. Als onderdeel van een brede aanpak van bestaanszekerheid van onderwijs en bestaanszekerheid van de toekomst.

We brengen het gespecialiseerd voortgezet onderwijs zo snel als mogelijk onder bij het voortgezet onderwijs.

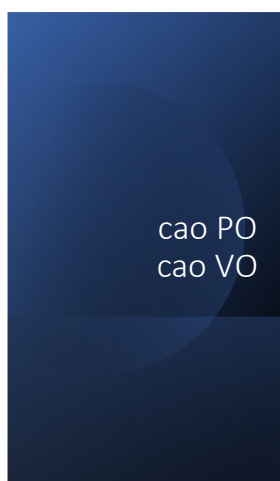
Huidige verschillen

VSO valt onder de WEC (gaat vooral over de leerling)	VO valt onder de WVO
VSO valt onder de cao PO (gaat vooral over de medewerker)	VO valt onder de cao VO
VSO valt onder bekostiging PO	VO valt onder de bekostiging VO

- Denk hierbij aan verschillen in aannamebeleid van leerlingen (cvb), bekostiging via TLV.
- De WEC kent uitstroomprofielen diplomagericht, arbeid, dagbesteding. De WVO kent alleen arbeidsmarkt (Pro) en diplomagerichte uitstroom.
- Leeftijd leerlingen in het VSO versus VO.
- Staatsexamens versus PTA.

Welke knelpunten / welke kansen zie je op bovengenoemde punten?

Het gespecialiseerd onderwijs valt onder de cao PO. De loonkloof tussen PO en VO is gedicht.

- Bevoegdheden leerkrachten: Pabo vs. vakbevoegdheid.
- Werkverdelingsplan: lesgebonden uren 940 in PO t.o.v. 750 in VO.

Welke knelpunten / welke kansen zie je op bovengenoemde punten?

Bekostiging PO – Bekostiging VO

- Verschillen in bekostiging PO en VO.

Welke knelpunten / welke kansen zie je op bovengenoemde punten?

Overig

- Scholen die onder één dak of bestuur zowel een SO en een VSO tak hebben (en werknemers die in beide takken werkzaam zijn).
- Huisvesting, locatie en inrichting van scholen.

Welke knelpunten / welke kansen zie je op bovengenoemde punten?

Bijlage 2 – Gespreksleidraad

Tijdens de bijeenkomsten die zijn gehouden is eerst een presentatie gegeven. Daarna is het gesprek gevoerd in kleine groepen. Daarbij was er per groep altijd een gespreksleider vanuit de sociale partners die de vragen stelde, doorvroeg en notuleerde. Onderstaande leidraad is daarbij gebruikt.

Onderdeel 1

Het VSO valt onder een andere wet, nl. de WEC (terwijl het VO onder de WVO valt).

1. Denk hierbij aan verschillen in aannamebeleid van leerlingen (in de WEC staat dat de commissie van begeleiding een grote rol speelt bij het bepalen of een leerling plaatsbaar is), of: in de WEC staat dat de bekostiging via een TLV verloopt.

Zie je knelpunten / kansen als het vso onder gebracht wordt bij het reguliere VO?

2. De WEC kent uitstroomprofielen diplomagericht, arbeid, dagbesteding. De WVO kent alleen arbeidsmarkt (in de vorm van Praktijkonderwijs) en diplomagerichte uitstroom zoals vmbo, havo, vwo. **Zie je knelpunten / kansen voor de uitstroomprofielen?**
6. Leeftijd leerlingen in het VSO versus VO. In het VO mag je 2x doubleren, of 1x doubleren en 1x zakken. Bij een 4 jarige opleiding zoals vmbo zou je maximaal 18 jaar zijn en dan de school verlaten. Voor het praktijkonderwijs moet je de school verlaten als je 19 bent. In het VSO mag je blijven tot het jaar waarin je 20 wordt, ongeacht de opleiding die je volgt. **Zie je knelpunten / kansen voor de leeftijden?**
7. In het vso worden voornamelijk Staatsexamens gedaan, in het VO zijn reguliere examens (dus: schoolexamens + centraal schriftelijk). De school volgt dan een Programma van Toetsing en Afsluiting = PTA.

Als een school een PTA heeft, dan moeten de leerkrachten 1^e of 2^e graads bevoegd zijn voor het vak waarin ze les geven. Terwijl in het vso de Pabo docent alle vakken mag geven i.v.m. het niet volgen van een PTA (oftewel: de leerlingen doen staatsexamens).

Welke knelpunten / welke kansen zie je als vso leerlingen bijvoorbeeld reguliere examens gaan doen? Wat vind je van de bevoegdheden, heb je daar een mening over?

Onderdeel 2

Het gespecialiseerd onderwijs valt onder de cao PO

De loonkloof tussen het PO en VO is inmiddels gedicht, dat betekent dat salarissen gelijk zijn.

3. M.b.t. de Bevoegdheden van een leerkracht zijn er nog verschillen.

Als een school een PTA heeft, dan moeten de leerkrachten 1^e of 2^e graads bevoegd zijn

voor het vak waarin ze les geven. Terwijl in het vso de Pabo docent alle vakken mag geven i.v.m. het niet volgen van een PTA (oftewel: de leerlingen doen staatsexamens).

Wat vind je van het verschil bevoegdheden, behouden of aanpassen zoals in het vo?

4. De cao VO heeft nog een aantal andere punten die anders zijn in de cao PO. Zo heeft het VO een ander Werkverdelingsplan: de lesgebonden uren in het PO zijn 940 uur en in het VO 750 uur. **Welke knelpunten / welke kansen zie je op bovengenoemd punt over de lesgebonden uren.**

Onderdeel 3

GO valt onder bekostiging PO, dit geldt ook voor het vso

5. De GO scholen worden nu ook conform PO bekostigd. Dat betekent onder meer dat er minder vierkante meters beschikbaar zijn. Zo is het voor het VO gebruikelijk dat zij praktijkruimtes hebben, terwijl in het VSO het ook wel voorkomt dat een lokaal opgeofferd moet worden om daar een praktijklokaal van te maken. Dit is niet bij alle scholen het geval, maar er zijn kleine GO scholen die een lokaal opofferen om daar een handvaardigheidslokaal van te maken, of een ruimte voor de fysiotherapeut. **Welke knelpunten / welke kansen zie je op bovengenoemde punten? Herken je het voorbeeld, heb je zelf een soortgelijk voorbeeld?**

Onderdeel 4

PO-Raad vs VO raad

6. De belangen van het gespecialiseerd onderwijs worden door de PO-Raad behartigd omdat medewerkers vallen onder de cao PO. Als het vso onder het vo zal vallen, dan zou een logisch vervolg zijn als de scholen lid worden van de vo-raad. **Welke aandachtspunten zou je hierover willen meegeven?**

Onderdeel 5

7. Overige opmerkingen die je kwijt wil?

Bijlage 3 – resultaten overig

Respondenten uit het vso hebben nog een aantal punten meegegeven die niet strikt onder de thema's vallen die zijn uitgevraagd, maar waar zij toch aandacht voor willen vragen. Bij eventuele vervolgstappen om het vso onder te brengen in het vo (of andere beleidskeuzes) kunnen deze overwegingen meegenomen worden.

- Er is veel onduidelijkheid over wat bedoeld wordt met het overgaan van het vso naar het vo: gaat het om leerlingen, gaat het om het personeel? Wordt dit bijvoorbeeld ook gekoppeld aan de opdracht van inclusief werken en dus dat het verschil tussen vso en vo daarmee verdwijnt? In deze discussie is te weinig aandacht voor cluster 3 leerlingen: vaak wordt het beeld van de cluster 4 leerlingen als uitgangspunt genomen. Los van deze discussie is er grote zorg over route naar inclusief onderwijs gezien de schooltrauma's waarmee leerlingen het vso binnenkomen en hoe verhoudt overgang van vso naar vo zich tot de ontwikkelingen naar inclusief / inclusiever onderwijs? Na 10 jaar passend onderwijs is het een mooie kans voor meer samenwerking tussen vo en vso. Winst kan al behaald worden bij kleinere groepen in VO. Als de leerlingen van het vso ondergebracht worden bij het vo dan is dat goed voor de kansengelijkheid van de vso jongeren. Daarvoor is het ook belangrijk dat schoolbesturen in de toekomst ook hun rol pakken en randvoorwaarden voor overgang naar vo mogelijk zouden maken.
- Goed om onderscheid te maken tussen knelpunten die er nu al zijn (bijv. huisvesting) en nieuwe knelpunten (bijv. aantal lesuren).
- Knelpunt: Problemen rondom financieringsstroom en bekostiging.
- Kans: er moet dan wel kennis naar de VO Raad moeten gaan. Knelpunt; De kennis bij PO-Raad en VO-Raad van speciaal onderwijs is toch klein of afhankelijk van één persoon.
- Liever spreken van *samenbrengen* dan van *onderbrengen* (we brengen het vso zo snel mogelijk onder bij het vo = coalitie akkoord).
- Hele vso overbrengen of delen / gefaseerd? We moeten onderscheid in personele zaken zien te voorkomen.
- Belangrijk dat schoolbesturen in de toekomst ook rol pakken en randvoorwaarden voor overgang naar vo mogelijk zouden maken.
- WEC moet ondergebracht worden bij po (deel so) en vo (deel vso).
- Leren van elkaar en met elkaar, gebruik maken van faciliteiten.
- VSO trekt soms de docenten die het niet volhouden of niet op hun plek zitten in het VO, maar vso is dan ook niet altijd de juiste plek.
- Kans: aantrekkelijkheid van het beroep, als je bijv. later kan beginnen (9 uur 's ochtends) kun je buiten de spits reizen, hoeven je kinderen niet naar voorschoolse opvang, etc.
- Knelpunt: weinig vakleerkrachten krijgen in hun opleiding de kennis mee (pedagogisch gezien) om in het VSO te werken. Gaat dat dan veranderen?
- Taxibusjes rijden alleen op bepaalde tijdstippen, die gaan niet afwijken van bepaalde uren.
- Regiofunctie van GO scholen, rekening houden met afstand en dus leerlingvervoer.
- Knelpunt: Systemen; voor PO en VO zoals inzetten van parnasys.
- Te weinig praktijklokalen beschikbaar.

- Je moet vaak een praktijklokaal opgeven omdat GO volloopt en je de leerlingen niet meer kwijt kunt.
- So en vso scholen die onder één brinnummer vallen moeten aparte brinnummers krijgen.
- Knelpunt: Brinnummers; subbrinnummers voor leerlingen uit SO en VSO die nu in één gebouw zitten. Wat gebeurt er daar mee?
- Doorlopende leerlijnen; je moet geen knip creëren.
- Niet iedere leerling zal goed gedijen in reguliere setting (te groot, teveel prikkels).
- Zorgen over inclusief onderwijs: gaan we leerlingen iets ontnemen? De rust/juiste begeleiding die ze nu op het VSO of SO krijgen?
- VO is onvoldoende bekend met GO leerling.
- Hoe kan je de eigenheid bewaren?
- Meest kwetsbare leerlingen in cluster 3 zijn snel de dupe als het gaat om aannamebeleid en bekostiging.
- Rekening houden met leerlingen die veilige omgeving nodig hebben.
- Benadering leerling: in vo wordt vanuit hun vak naar de leerling gekeken, in vso wordt hele leerling in alles wat die meeneemt bekeken.
- Knelpunt: continuïteit, les krijgen van iemand/docent die veel vakken kan geven is heel waardevol voor deze jongeren. Die zijn niet gebaat bij elk uur een andere leraar.
- Voor de lagere leerroutes van vso geldt:
 - o Cognitief sluit het het beste aan bij po
 - o Qua praktijk sluit het het beste aan bij vo
- Kans: zij-instroom constructie mbo uit het beroepsveld.
- Expertise delen van vo en vso docenten (bijv. pedagogisch vlak).
- Kansen in kruisbestuiving tussen pabo docenten en 1^e/ 2^e graads vakdocenten. Kunnen elkaar versterken.
- In GO: docenten in hoge mate betrokken, hoge mate van afstemming op behoeften van de leerling.
- Kans om nauwer samen te werken met regulier VO in opleidingsmogelijkheden: kans om collega's op een laagdrempelige manier bij te spijkeren.
- Lesuren: 940 in po versus 750 in vo (is 22% meer bekostiging nodig)
- Ook kansen bij urennorm vo: biedt kans om collega's te behouden, aan te trekken. Meer tijd voor voorbereiding maakt werk aantrekkelijker.
- Knelpunt: meer docenten nodig om dezelfde lesuren te draaien.
- Lesuren zouden gelijk moeten zijn.
- Knelpunt rondom salariering bestaat nog steeds: in het regulier VO kan je meer verdienen dan in het VSO.

Respondenten ervaren problemen bij de invulling van hun huidige taakuren (lesgebonden/niet lesgebonden uren) t.o.v. het reguliere vo, wat als verklaring voor de werkdruk wordt gezien. Er is in het vso minder tijd voor de administratie, of de mogelijkheid om aan professionalisering te doen. Dit geldt ook voor het aantal vakantie-verlof uren en de schaal waarin leraren in het reguliere vo zitten. Dit laatste geeft tevens het gevoel dat er een nieuwe loonkloof is ontstaan. De flexibiliteit van de lesroosters in het vo wordt als wens gezien om ook in het vso toe te passen. Anderzijds is dit niet voor

echt alle leerlingen wenselijk. Zo hebben bepaalde groepen leerlingen baat bij meer lesuren, terwijl voor andere groepen sprake is van onderwijstijdbeperking.